

Nro. 5.

A' FELS. R. CSASZARNAK ÉS A KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben, Pénteken Juliusnak 16^{ik} napján
1802 ik éjztendőben.*

B é t s.

Az ide való Siket - Némák' Institutuma nagy érdemű Directorját *May József* urat, azon meg be-tsülhetetlen munkásságára nézve, mellyel mind ezen Institutumnak helyes fenn tartásában, mind nevezetessen a' Váczi Siket - Némák Institutumá-nak fenn állításában, 's organisatiojában muta-tott, Felséges Urunk a' nagy arany érdem pénz-zel méltóztatott meg tiltelni. Ő Cs. Kir. Felsé-ge különös kegyelmességének ezen tizerét, az Alsó - Auszriai Kormányzéknek Vics - Prezidense Gróf Kuefflein Ferdinand ö Nagysága, e' folyó uliusnak 10^{ik} napján, azon Kormányzéknek latotajában és gyűllesében, az ide való, és a'

E

már ki nevezett Váczi Siket-Némák Institutuma Tanítóinak, 's több ide való siket néma tanítványoknak, sőt egyebeknek is, a' kik ezen fölnemzésre fel gyülekeztek, jelenlétekben, egy ugyan Ő Felsőge által ajándékozott arany lánczra, a' nevezett Director Urnak, válogatott szókából állott orációval nyakába függesztette, mely Cs. Kir. kegyelmel a' meg tisztelt Director Ur is hasonló fontos orációval köszönt meg. Aldott legyen az a' férfiú, a' ki a' Siket Némák tanítását leg előben ki gondolta! Aldottak legyenek nehaj II József Császárnak és Királynak halmvai, a' ki az ide való Siket-Némák Institutumát fel állította, 's ez által a' szenvedő emberi nemzetnek ezen hőldogtalan részét a' Statusnak hasznos tagjaivá tenni igyekezett!! Aldott legyen az a' nagy lelkű, 's fele baráti szeretettel bíró hazánfia is, a' ki nem tulajdon hasznának kereséséből, hanem tsupán a' szenvedő emberiséghez viseltető kegyes indulatjából, a' Magyar Siket-Némák Institutumának fel állítására leg elsőben alkalmatosságot szolgáltatott!!! — Végkére áldottak legyenek mind azok, a' kik Istentől vett javaikból, ezen igen szükséges és hasznos intézetnek fel építésére 's fenn tartására tsak egy fillért is adakoznak!!!

Magyar Ország.

Pozsonból Julius 13-ik napján. Valamint a' commercialis dolgoknak el intézésekre, úgy a' Magyar Országai Portáknak helyes, és minden részre való hajlás nélkül, (a' melyre esküvéssel is köteleztettek) rendbé leendő szedésekre ki rendelt deputatiók, a' reájok bizott dolgot szorgalmasan folytatták, 's minden nap ülést tartónak. Azonközben kerületbéli gyűlések is tartatnak e' két igen fontos tárgyra nézve.

A' múlt Pénteken, úgymint Julius 9-ik nap-

ján Nápolyi Királyne Ő Felsége, egy kir. herczeg fiával, és három kir. herczeg leányaival együtt, maga jelenlétével, a' mi városunkatt ismét meg tisztelte. A' következett napnak estjén azon fényes bálban, a' mellyet Nádor Lipány Ő Kir. Herczeglége, az Ország Házának két szépen fel ékesített, és új bútorokkal meg rakott szálájában adott, mind Nápolyi Királyné Ő Felsége, mind Ő Csász. és Királyi Fellegek meg jelentek, és vigan is mulatták magokat.

Azon napon, ugymint Julius 9-ikén, dél után, valamint Ő Csász. Kir. Fellegek, úgy a' Fels. Nápolyi Királyné is kedves fiával s herczeg kis asszonyaival együtt, és Ő Cs. Kir. Fellegének testvér öttse *Ferdinánd* nagy és Fő herczeg, nagy méltóságú *Grof Batthyani Tódor* Ő Excellentiájának azon flottilláját, mely: itt Bécsben nagy költséggel épitetett, s a' Dunán Pofonba le vitetett, magok Felleges jelenlétekkel meg tisztelni méltóztattak. Minonyájokat illendő tisztelettel fogadta, és frisseiő italokkal is meg vendéglette a' flottillának az Ura Ő Excellentiája. Minnekutánna annak alkormányát, annak ritkaságait, az abban lévő *obscura* kamarát, és harmonika muzlikas mesterléges mivet meg nézték s meg vizgálták volna a' Fels. vendégek, magok tellyes meg elégedéseknek ki jelentésé mellett, egy óra múlva onnan vissza mentek.

Julius 10-ik napján, estéli 10 órakor, Posony vároának magas útzájában, egy vintzelérnek a' házában, hirtelen tűz támadván, minckelőtte az óltó eszközöket oda lehetett volna vinni, mind az, mind a' két szomszéd házak meg égtek, és ha az ott lévő katonaság, a' tűz óltásban tehetése szerént nem forgolódott volna, bizonyosan több épületeket is hamuvá változtatott volna az irgalmatlan Vulcanus. Az óltó katonaság számára egy oda való jó gondolkozású polgár 40; azoknak pedig a' kik óltó eszközeikkel, a'

tüz óltására leg előben meg jelentek 10 forintokat adott.

Német Ország.

A' *Lünevillei* békefégyben meg határozott, és az *Ammiensiben* is jóvá hagyott Német Országi *Saecularisatio* és *Compenfatio* dolgaról, a' közönléges újtág levelek sokféleképen író tottak, de még is egyik sem határozta azt meg vóltaképen. — A' *Strafzburgi* új ág levelek ekkent adják azt elő: 1) A' ki pótolás planumának végre hajtását a' *Berlini Kir. udvar* kezai el, és ez a' *Hildesheimi*, *Páderborni*, *Osnabrücki* püspöklégeket, és a' *Münfteri* püspöklégnek egy rézet, *Erfurtot*, *Nordhaufent* s. a. t. fogja maga zélzére el foglalni. — 2) A' *Coloniai* és *Treviri* Érsekségek egészlen meg szünnek. — 3) A' *Moguntziai* Érseklég és *Vál. Fejedelemség* meg marad, és *Aschaffenburgi* birtokából, és a' *Würtzburgi*, 's *Bambergi* Püspöklégeknek *Ménus* vize jobb partján fekvő részeiből egy millio jövedelme lizen elztendönként. — A' *Moguntziai* Érsekségnek mostani *Coadjutorja*, a' tudós *Dahlberg*, *Antal* *Auftriai* fő herczeg kedveért, minden azon Érsekléghez való jussairól le fog mondani. — 4) A' *Teutonicus*, avagy Német vitézi Rend meg hagyattatik. — 5) A' *Ménus* jobb partván fekvő vólt *Moguntziai* tartományok, *Höchstól* fogva *Frankfurtig* aláfelé *Oberlahoffteinig*, a' *Nassau* *Ufingeni* herczegnek adatnak. — 6) A' *Nassau* *Orániai* Ház (a' vólt *Hollandiai* helytartó Fejedelem) a' *Fuldai* és *Freifingeni* Püspöklégeket, néhány *Baváriai*, és *Felső Svéviai* birtokokkal egyetemben nyeri el. — 7) A' *Hesszen* *Darmstadt* *Landgrófnak* a' *Westfáliai* herczegségnek egyrésze az eddig *Moguntziához*, és *Palatinatusi* *Vál. Fejedelemséghez* tartozott *Bergstrafzi*, vagy *Sirada* *Montani* birtokok, nevezetessen a' *Hep-*

penheimi, Bensheimi, 's Fürthi uradalmak fognak adadni. — 8.) Hamburg, Bréma, Lübeck, Frankfurt, Nürnberg és Augsburg Imperialis szabad városok, előbbi szabadtságok és alkotmányok mellett meg maradnak, a' többi Imperialis városok pedig a' pótolás masszajához tétetnek. — 9.) Ellvaugen, Zwiefalten, Alen, Gemünd, Hall, Rothweil, Weil, Reutlingen, Eszlingen, Heilbronn, a' Hall mellett lévő Comburgi Apatur-ság, és Giengen városa a' Würtembergi herczegséghez fognak ragasztódni. — 10.) A' Bádeni Marchionak birtokai, a' Spejeri és Straszburgi Püspökségeknek Rénuson innen lévő részeivel Offen-burg és Gengenbach Imperialis szabad városokkal, a' Palatinatusi Vál. Fejedelemségnek Rénuson innen, és Neckár folyóvize mellett lévő uradalmaival, következésképen a' Dilsbergi, Heidelbergi, Bretteni, Mollenbachi, Borbergi, Umstadt, 's több szomszéd Prefecturákkal fognak meg örögbítenni. A' Marchio Carlsruhéból Manheim-ba teszi residenciáját által. A' Palatinatusi Vál. Fejedelemségnek Rénus és Neckár mellett lévő hátra lévő része a' Bádeni Marchio és Würtembergi herczeg közt osztattatik fel, hanem mellyiknek mellyik rész fog jutni, még meg nincs határozva egészen. — 11.) A' Baváriai Vál. Fejedelemnek, az Inn, vagy Oenus folyóviz mellett eddig birt tartományai meg maradnak, de ezeken kívül, a' Würzburgi, Bambergi, 's Eichstadi Püspökségeknek Ménus vize bal partyán fekvő részei, a' Mooguntziai Vál. Fejedelemséghez tartozott Krantheimi Préfectura, a' Neidenau Kellnerey, az az, kitsin Préfectura, nem különben Künzelsau mező város, 's kettég kívül, Ulma és Regensburg is ahoz ragasztódnak. — 14.) Wetzlar városa, az ott lévő *Kammer-Gericht*, az az, Német Birodalombéli fő Törvényszékre (nem pedig Kint tár, a' mint némellyek írják) nézve előbbi alkotmányában meg hagyódik. — 15.) Miné-

mű ki pótolásokat fog ezeken kívül Baviária nyer-
ni, az a' Bergeni, avagy Montiumi herczegség-
nek által engedésétől függ. — 16.) A' Leiningi
herczegnek Ammersbach városa, Préfecturája, 's
klastroma, továbbá Miltenburg, Obernburg, Stock-
stadt, Seligenstadt, Steinheim, következőképen,
a' Monguntziai Vál. Fejedelemségnek a' Rénus
bal partyán a' Darmstadi és Hanau határokig
nyúló uradalmi adatnak. — 17.) A' Würtem-
bergi herczeg, a' Hefzen Casseli Landgróf, és a'
Bádeni Marchio Német Országí Választó Fejede-
lemségre emeltetni fognak. — 18.) A' Toskánai
Nagy Herczeg a' Saltzburgi Ersek tágas birodal-
mai, a' Passau Pü-pökséget, néhány azon kö-
nyékben lévő papi uradalmakkal együtt nyeri el.
— 19.) A' mint íják, az is meg van határozva,
hogy a' Papi Fejedelmek udvari tselédjeik, és
zistvise'ök, mostani hivataljaikban, új uraik a-
lattis meg hagyattassanak, minden papi Institutu-
mok ugymint, Abbátiák, Præpoftságok, Cano-
nicátusok 's a. t. azon a' lábon maradjanak,
mellyen eddig állottak, územindazáltal hogy a'
megholt urak helyett senki többé ne válasszassék,
eddig való jövedelmüket ezután is meg tartsák.
— A' Stralzburgi közönséges újság levél azt jegy-
zi meg, hogy a' Párisban lévő Orosz Császári kö-
vet Gróf Markoff ezen Kipótolás dolgában nagy
elköz volt; ellenben a' Császári Királyi ott
lévő követ Gr. Kobenzel Filep semmi részt nem
vett volna abban.

Erről a' Kipótolás dologáról egy 8-ik Juliusi
Stuttgardi levélből illyetén meg jegyzést olva-
sunk. A' Párisi hozzánk jött magános levelek
ezeket beszélik. Azok a' Német Országí hírek,
a' mellett a' Kipótolás dologának végbe lett me-
neteléről, Német Országban repdesnek, helyes
fundamentomon épütek. Mihegyt az itt ezen
várgyról szerzett egyességet a' Berlieni Királyi,
és Pétersburgi Császári udvarok helybe hagyják,

és a' helybe hagyatandó Aktak itten fel tseréltetnek, leg ottan az a' Frantzia Agens is útnak fog indulni. a' ki ezen dolognak tökéletességre leendő vitele végett a' Regenspurgi Országos Diétához rendeltetett. Mingyárt aztán azok a' hatalmasabb Német Orzági fejedelmek is, a' kiknek elegendő fegyveres népek vagyon, a' népek rendelt birtokokat el foglalják s. a. t.

Monachiumból Jun. 26 ik napján. Azoknak a' katona seregeknek, a' mellyek a' Baváriai Vál. Fejedelemnek rendelt Svéviai, Baváriai, és Frankóniai kerületekben lévő tartományoknak, 's uradalmaknak el foglalásokra, 's őrizetekre kirendeltettek, mars útjok, és azon új tartománybéli lakosokhoz intézett hirdetmények, már készen vagynak.

Frantzia Respublika.

A' Szárdiniai új Király *Victor Emmanuel*, maga királyi izékbe lett ülését, Párisba küldött kurirja által, a' Frantzia Kormányzéknek tudtára adatta. — Florentziából a' Fő Konzul arról tudósítatott, hogy a' Hetruiai Király szüntelen betegeskedik, és hogy ezen környülállás indította őtet arra, hogy a' királynét maga Corregenséve tegye. — Párisban közönségesen az a' hír szárnyal, hogy a' mostan uralkodó Bádeni Marchio *Károly Fridrik*, az uralkodó O osz Császárnénak nagy atya, Német Orzági Választó Fejedelemségre fogna emeltetni. Hasonló hír van az Orániai herczegről. Ezen Fejedelmi ház kárának ki potolása végett különös meg egyezés ment Fr. Generál Bournonville, az Orániai örökös herczeg, és Marquis Lucchesini közt Párisba végbe, melly, a' mint beszéllik rövid idő múlva közönségesé fog az tétetődni, a' melly alkalmatossággal, minden Hollandiához való jussairól lemond az Orániai herczegi ház. Párisban arról is be-

szélgetnek, hogy a' Frantzia Respublikának constitúciója az Olasz- és Liguriai Respublikáknak alkotmányához fog alkalmaztatni, és a' szerént két Kamarára, avagy Parlamentumra osztattatni, melly szerént a' meg: tartó Tanátsból Felső, a' Tribunatus és törvénytévő Tanátsból pedig Alsó Parlamentum legyen.

A' Párisi közönléges Zsurnálok következő nemes szívtől származott tselekedetről tesznek emlékezetet. Egy Arrás- vagy Atrebatbéli kereskedő St. Remy- Carotte, 1794 ik elztendőben, egy Brand nevű emigrált Grófnak a' házát megvette, mellynek egy részét újonnan akarván építtetni, tallér pénzben 80000 livert talált a' földbe el ásva. Értésére esvén ezen kereskedőnek az, hogy ez a' szerentsétlen Grófi familia, nem régiben Frantzia Országba vissza tért volna, azt azon summával és volt házával együtt meg ajándékozta. — Frantzia Országban sok helyen sok pénzt hagynak testamentumban a' templomokra iskolákra, árvák házaiba, ispotályokra, & több e' féle hasznos institutumokra.

Brüsszselből, Jan. 29: dikién. A' Fr. Kórmányozó Szék, azon vízi tsatornának készítésére, a' melly városunktól Charleroy városáig vonattatik, 15000 önkényen való katonákat fog alkalmaztatni, a' kiknek azon hasznos munkának végbe viteléig, rendkívül való jó fizetések lesznek. — Ezen canalisnak építéséből nagy hasznot vár a' Kórmányoszek magának. Azomban találhatnak olly emberek is a' kik az erre a' munkára, és a' Rénus mellett építendő váraknak készítésére küldött katonalágnak ölzve gyűllését balra magyarázzák.

Straszbúrgból, Julius 3: ikán. Egy nap seműlik el, a' mellyen két három kurir városunkon által ne utazna. Ebből nyilván láthatni, hogy a' ki pótolás dolgában még most is foglalatoskodjanak az Európai Kabinetek. A' belső dolgok.

ra ügyelő Frantzia minifter, polgár *Talleyrand*, a' melly azon planumon ekkorig szorgaimatossan dolgozott, az első Conzultal tsak nem minden nap conferentiát tartogat.

A Francia policia minifter, polgár *Fouche*, egy igen gyököres circularis levelet küldött a' Frantzia Respublikai Préfectusokhoz, avagy tartománybéli helytartókhoz, a' mellyben arra ösztönözi őket, hogy a' különböző vallású lakosok közt való szép hármóniát, 's felebaráti szeretetet a' lehetőfélig fenn tartani igyekezzenek. „Az isteni tiszteletnek organizatiója, úgymond. épen az az Anyaszentegyházban, a' mi Brumairnak 18 ik napja (Novembernek 8 ika) a' S atusban, a' melylyen tudniillik *Bonaparte* a' Respublika kormázyozását el kezdette. — Egy résznek sints a' másikon hatalma, hanem mindenik egyenlő, és öszve van a' Respublika és Anyaszentegyház lelkével egymással kötötve. A' mit a' Kormányzék Brumairnak 18-ikától fogva szerentsésen egymáshoz köe' vitt, azt a' vallásnak végképen kell egyesíteni. — Mindenütt tökéletes szabadsága légyen a' lelki esméretnek. — Nints a' nemzet nagyobb részének arra jussa, hogy a' vallás dolgában, a' nemzet kisebb részének törvényt szabasson. A' lelki esméreten való uralkodás nints semmi féle teremtésnek hatalmában. „

A' Londoni híres nevezetes ég vizsgáló *Herschel* úr, a' Párisi Observatorium tudós Directorának, polgár *Mechain*nak következő foglalatu levelet küldött Majus 22-ikén. „A' két ujonnan fel talált plánétakról tett jegyzéseimet, Kigyelmeddel is kívánom közleni. E' folyó hólnapnak 6-ik és 13-ik napjain, olvassam el az ide való Kir. tudós Akademiának gyűllésében azon jegyzésemet, mellyet e' két csillagzat diameterjének mértékéről irtam. A' mint Aprilis 22-ik napján láttam én ezeket a' földről, a' Ceresnek 162, a' Pallásnak, mint egy 70 Anglus

mértföld a' diameterjek. Az én eddig való tapasztalásaim szerint, én ezeket az égi testeket a' planeták közzé tellyességgel nem számlálhatom, mind azért, mivel igen kistények, mind pedig azért, mivel a' Zodiakuson kívül vagynak; és mivel cometaknak, az az bújosó csillagoknak sem lehet azokat tartani: tehát úgy kell tekinteni, mint a' planeták és cometak közt való közép rendű, mind eddig esmérillen, és új nevezetet érdemlő égi testeket. És mivel azokkal az apró csillagokkal sem lehet öszve hasonlítani, a' melyeket a' leg jobb telescopiummal is alig lehet látni; én részemről Aferoideseknek nevezem, és következőképen definiálom azokat: *Az Aferoidesek olly apró égi testek, a' mellyek, a' nap körül több vagy kevesebb excentrica fogyatkozásban járnak, és a' mellyeknek vagy előre való, vagy hátráló a' mozgások. A kerületjek nagy, domborúságok pedig kitsin lehet és nem is, következőképen, három rendbeli égi testeink vagynak, úgymint, a' planeták, Aferoidesek és Cometák.*

Azok az Olasz Országí ritka ágak, a' mellyeket a' Frantzia Commissariusok Rómában rész szerint ajándékban, rész szerint pénzen vettek, de a' mellyeket Páris felé való utjokban a' Nápolyi katonák el vevén, Nápolyba vittek, és azólta ott tartottak; most a' Nápolyi Kir. udvarral kötött békeffég szerint a' Frantziáknak vissza adatván, hajókra rakattak, és a' Marsiliai kikötő helybé vitettek.

Török Birodalom.

Konstántzinápolyból, Május' 29: dikén. Tsak nem minden Török Országí tartományokban erőt vett a' nép közt való békételenség és pártosság, el annyira, hogy az egész roppant Török Birodalom maga fel oszlásához közel lenni láttatik. Melly nagy külömbfég légyen ennek jelenvaló

hanyagló és előbbi virágzott állapotja közt, akárki is könnyen meg itélheti, de a' következendő környülállások is elegendőképen bizonyítják. —

Az Egyiptomi pártos Bevok mind jobban jobban öngyűlöletis hazi seregeiket, és a' Fényes Portának új alkotmányát, 's rendeléseit semmibe hajnyák, fel forgattyák. A' nagy Vezért gyomrek-től újják, és azon iparkodnak, hogy meg bukathassék, sőt a' mint a' Kosszantzinápolyi újabb hírek hírdetik, ötet nagyon megverték. A' még Egyiptomban lévő Anglulok sem egy, sem más részre nem hajának, és noha a' nagy Vezértől meg kérettek legyen is, de még sem mentek nekik segítségére.

Hason ó szomorú hírt vett a' Diván *Giorgi Osman* pártos Bafáról. Ő is a' mega partos hadi népet nagyon meg szaporította, és nagy félelemben ejtette Drinápoly környékét. — Azoknak a' vidékeknek férfi lakosi, a' hol ő meg fordul, az ő zászlója alatt katonáskodni kénytelenitnek, másként nemcsak vagyoniáiktól, hanem éltektől is meg fosztatnak. — Senki a' közönséges utakon bátran nem utazhat, a' Karavának, az az kereskedő társaságok is, ha magokra szemellen nem vigyáznak, minden portékáikat el vesztik — Ez a' rebellis Basa, a' mint írják Belgrádból, *Paswan Oglu Widdini* híres Basával egyet ért, és ennek Fényes Porta ellen való hadi foglalatosságait Drinápolynál ő fedezi, 's ő egyik eszközlője, hogy az ő pártos társa Havas-alföldére bé ütött.

Ezen szomorú 's veszedelmes következésű környülállások miatt, naponként hosszasan tanátskozik a' Diván, és azon hányva veti elméjét, mikéat háritkassa el a' Török Birodalmat utólsó romlással fenyegető történeteket. — Ugy hallatott, hogy nagy változás lenne a' ministeriumban, de mivel abban is sok titkos barátjai vannak a' nevezett pár-

tos Basáknak, senki se mérészi őket piszkálni. — Egy bizonyos Európai hatalmas udvar azt tanátslotta a' Divánuak, hogy más szomszéd Hatalmasságtól kérjen segítséget; kért is, de üres válfaszt kapott.

Azonközben, a' mint a' tehetség engedi, a' Fényes Porta is készíti magát, és minden hadi népet, a' mellyet hirtelenébe öszve szedni lehetett, öszve gyűjtötte, és a' Kapután Basa vezérléire bizta, a' kihez, minden vezérjei felett leg nagyobb bizodalommal viseltetik. Ez a' Török vezér, 20000 válogatott, és fegyverben jól gyakorlott emberből álló seregével, a' múlt Május 26-ik napján a' rebellis Basák ellen útnakindult. — A' meg öletett Belgrádi Bassának a' fia is számos hadi néppel marsirozik Belgrád felé, és az ott lévő Jantsároknak, 's több lakosoknak világosan meg izente, hogy ha továbbá is nyakaskodnak, 's magokat önként fel nem adják, erőszakkal fog velek bánni, és ha rajtok diadalmat veszen, meg az anyok méhében lévő kisdedeknek sem fog kedvezni. Ezen kemény fenyegetésre sem ügyelnek a' Belgrádiak.

A' Tehén Himlő bé óltásának szerentsés, és szerentsétlen folytatásáról.

Pestről, Julius 8-ik napján, 1802. Ide való Orvos Doctor Bene Ferencz úr, a' ki a' tehénhim önek béóltását itt régtől fogva el kezdette, 's mind ekkoráig szerentséssen is folytatta, és ezen meg betsülhetlen találmányt nem tsak itt, hanem az egész hazában, tehetsége szerént el terjeltette, most, hogy a' bé óltásnak men ő hatalmat minden kétségen kívül valóvá tenné, a' múlt Májusnak 16-ik napján, itt városunkban, nyolcz gyermekekbe, a' kikbe már az el múlt őszel a' tehén himlöt be óltotta, Magyar Ország Protomediculának, és több orvos Professzor Urak-

nak jelenlétekben, a' közönséges gyilkos himlőt is, egy érdemes Seborvos *Agoston* úr által be óltatta. Mind eddig sem himlő sem más egyéb betegség a' bé óltott gyermekeket nem követte. A' melyből elegendőképen ki tettzik, hogy a' bé óltatott tehén himlő, mind nállunk, mind a' két Magyar hazában valóságos mentő himlő legyen. — Azon közönséges buzgóságról, a' mellyel Orvosaink ezen áldott találmányt ki terjesztani igyekeznek, méltán lehet reményleni, hogy kevés esztendőök múlva, mind a' két Magyar Hazából ki irtódik az eddig egész Európában uralkodott gyilkos himlő.

Kun Szentmiklósról Junius 30 - ik napján. 1802.
Nékem nagyobb gyönyörűségemre semmi sem szolgál, mint midőn a' tehén himlővel való bé óltásnak mind a' két Magyar Hazában való szerentsés folyamataját a' Magy. Kurirból olvashatom. Ezen indulattal víveltetvén, el nem halgathatom, hogy a' mi érdemes Seborvosunknak *Balogh Ferencz* úrnak, a' tehén himlő bé óltásban való szorgalmatosságát is közönségessé ne tétellem, a' ki egvébb orvosi curairól is, de főképpen a' tehén himlővel való bé óltásról sokak előtt elégge esméretes, mellyet a' múlt Decembernek 4 - ik napjától fogva olly szerentséssen folytat, hogy azon 100 és egynéhány bé óltottak közül, a' kiknek neveiket magának fel is jegyzette, egyetlen egy sem kapott természetes himlőt, sőt azoknál, a' kik ezen által eshettek, 's életben meg maradhattak, sokkal frissebbek, 's egészségesebbek.

Pápáról Julius 7 - ik napján 1802., E' folyó hólnap' 6 - ikán költ újfáz levelünknek 27 - ik, 's több következendő lapjain, egy olly apologiát olvasunk, mellyben azoknak ellenvetéseik, a' kik a' tehén himlőnek halznos voltát kétségbe hozzák, meg táfooltainak. Most ugyan onnan illy szomorú tudósítás küldetett hozzánk: „Itt, *úgymond, hová*

tovább mind jobban himlőznek és halnak a' gyermekek, úgy annyira, hogy azoknak a' száma, a' kiket annak mérge a' földalá temetett, már a' 300-at felül haladja. Ritka nap múlik el, a' mellyen 3, 's 4, néha pedig 9 és 10 is kivittetik a' temető kertbe. — Allig találhatik 20, 20 gyermek a' bé óltattak közül is, a' kik a' közönséges gyilkos himlőbe ne estek volna, akarmibe esett légyen is a' hiba. —

Hogy a' természetes himlő ennyi kisededez meg öldököl, azt nem tudállom, de hogy azokra is el ragad, 's azok közötti is némellyeket meg öl, a' kikbe a' tehén himlő bé óltatott, e' már nagy szeget üt a' fejembe, és előre is képzelem, hogy ezen áldott találmánynak ellenősgesizartvat emelni, és a' velék e' tárgyra nézve ellenkező ertelemben lévőkön veendő diadalom előtt i. győzedelmi dallokat fújni fognak. Jennernek 's több tudós Anglus Orvosoknak tiz, 's tizenkét esztendőbéli tapasztalásaik, 's ötánnok, a' Frantzia, Német, sőt a' Hazáukbélieknek fok vizsgálódásai is azt bizonyították, hogy azok közül, a' kikben jó éredt tehén himlő, 's helyesen bé óltatik, ezek közül sem találhatik egy, a' kire a' közönséges himlő is el ragadoa. Maga a' tudós Jenner tiz ezer közül se látott egyet, a' ki ezen ártatlan találmánnyal való élél alatt meg holt volna. Hogy tehát Pápán a' tehén himlővel bé óltottak is a' közönséges himlőbe esnek, sőt néhányan meg is halnak, annak más okai lehetnek. Vagy fátyú tehén himlőből vétetődik a' másba óltandó mérge, vagy nem helyesen óltatódik bé, vagy a' szabad levegő égen tartatik, vagy meg szárad, és semmi ereje nintsen, vagy a' mostan uralkodó himlős epidémia a' tehén himlővel bé óltatott kisednek vérét már annyira meg rontotta, hogy a' bé óltott himlőnek, a' közönséges himlő mérget meg fojtani tellyes lehetetlenség. Az olly környüállások közt, a' midőn a' közönséges himlő

lő nagyon hatalmat vett, a' tehén himlő bé őltásával halználni nehéz dolog. Nem ilyenkor, hanem az eztenőnek minden részében, télen, nyáron, tavasszal ősszel mindenkor el lehet a' tehén himlővel való őltást kezdeni, és a' melly szülék, a' régi bal vélekedésektől el lévén foglaltatva, ezen áldott talamánnyal, mellynek valóságos halznát, fok Európai nagy természet vizsgáló böltszek meg vizgálták, 's helybe hagyták, élni nem kívánnak, nem igaz gondviselei, hanem valóságos ellenségei tulajdon gyermekeiknek, 's nem méltók az anyai 's anyai tiszteletes nevezetre. A' ki a' Pápai tehén himlő bé őltása sikeretlenségének más okait tudhatná, a' Magy. Kurir Iróival közöllye.

A' Pápai eddig is fok tekintetben beises uradalom, három ritkaságaira nézve ismét betsebb kezd lenni 1) Egy alkalmas jóféle savanyú forrás találatott az *Ugodi* határban, Pápahoz nem messze, melly a' Füredinél nem sokkal alább való, és már a' szükséges ferdő és egyéb készületek tétének is körülötte. — 2) Egy portzellán fábrica, melly ugyan itt Pápán kézzül, és a' Tatai portzellánnál nem alábbvaló edényekkel biztattyák belőle magokat a' fabrikánsok. — 3) Egy széles környék a' Bokonyba köszénnel van meg rakva, melly a' fa drágafága miatt naponként jobban jobban békételenkedni kezdett szegénységnek jó reménységet nyújt, és ezután nem retteg a' téli kemény hidegétől.

Harmadszori Tudósítás.

Készthelyen Nemes Szala Vármegyében helyezettett Mező Városban, Georgikon nevezete alatt felállított Gazdasági foglalatosságot tárgyazó Majorban, e' most folyó 1802 s ik eztenőbéli jövő Augústus hónapnak végezetével két Stipendiumok üressen fognak maradni, mellyeknek el nyeresére alkalmatosság lévén, e' nevezett Georgikon' részéről minden olyas Ifjakkak kiknek az említett Stipendiumoknak megayerésé-

re, 's ettől fogva a' gazdaság megtanulására, 's abban szerzett tudományok után Gazdasági Tíztségre kedvek volna. jelentetik, hogy magokat a' következő September és October hónapokban a' Georgikonbéli Elöljáróknál Személyessen bejelentsék. — A' Gazdaságottanuló ilyen Ifjában, akármelly vallású, születésű, vagy Nemzetbéli legyen is az, megkívánandó tulajdonfágok ezek; hogy ő a' Philosophiát, vagy legalább az alsóbb hat Deák Oszkolokat jól elvégezte. Deák, Magyar, és Német nyelven írjon, és beszéljen, az elvégzett tanulásáról. 's jó maga viseletéről hiteles bizonyosság, és ajánló levelet mutasson, végtére ép, és elegendő tettű legyen. E' szerént azon két Ifjakkak, kik az megüresülő Stipendiumoknak elnyerésére alkalmasoknak fognak talántatni élelmére és ruházatjára (szabad álláson, fűtésen, és gyertyán kívül) első estendőre 100, másodikra 120, harmadikra 150 forint adattatik; 's egyszerűs mind arról, ha a' három estendőt, a' meddig a' Cursus szokott tartani, dicséretes előmenettel elvégezendik, hogy Gazdasági Tíztségre emeltetnek, bizonyossá tétetnek.

Minden egyéb Ifjakkak is, a' kik akár önnön költségeken, akár más Jóltevők, vagy Atyokfiái ségedelmével a' Georgikonban tanítandó Gazdaságbeli, Mathematika, és Physico-Veterinariai Tudományokat tanulni, 's magokat a' külső Gazdaságbeli Tárgyokban is gyakorolni akarják, valamint eddig, úgy ezután is (a' Georgikonbéli Elöljáróknál megteendő Béjelentés után) mind ezekre való bejárás, 's kinek kinek ízeljához képest választandó Tudományoknak hallása, mellyek így egy estendő alatt is könnyen elvégeződhetnek, minden fizetés nélkül szabadon léfzen, tsupán azon kötelezéssel, hogy magokat a' Georgikon Törvényeihez, és rendtartásaihoz alkalmaztassák, 's mind privátim, mind publice tartatni szokott Exameneknek alá vessék.

Egy fél órkus Tóldalékkal.

D. D. S.